

יצחק לאור

סונטת קרויצר

ביום החמישי בבוקר היה הכל מוכן. הרמטכ"ל אמר לרעייתו: "אני מלא חרדות. אני יודע שאי אפשר לדעת ממה נובעות חרדות. ואף על פי כן, אני חושב שהחרדות שלי נובעות בעיקרן מהידיעה שתקופת שירותי כרמטכ"ל מסתיימת ואין לי מושג מה אני הולך לעשות. הוצע לי להיות ראש ממשלה. אבל בשביל זה צריך לנאום הרבה, הרבה מדי." אשתו כתבה לו את הנאומים, אלא שכתובת נאומיו לקחה שעות רבות מחייה. בדיוק עכשיו, כשדודו נהרג והחל כל הבלגן הזה של לווייתו, עבדה על הנאום שיישא בעלה באושוויץ, בשנה הבאה. גולת הכותרת של הטקס תהיה הופעתו במדים. גולת הכותרת של נאומו יהיה המשפט: "אילו רק הגענו לכאן בזמן." הוא העריץ אותה, וככל שחיייהם היו ריקים יותר, שותקים יותר, גברה הערצתו אליה, כאילו אינו יכול להשיגה. ובאמת אין הוא יכול להשיגה והיא אינה יכולה להשיגו. ככה אוהבים.

אשתו לבשה את בגדיה השחורים, מכנסיים וחולצה גדולה, רחבה, המסתירה את מה שהטבע עולל לה פתאום, בשנתיים האחרונות, והוא שאל את עצמו מה מעיק עליו, ביום הארוך הזה, שבו הוא מלווה את דודו לבית העלמין. הוא אהב את דודו אהבה עזה, לא הצליח להתרגל עדיין לכך שלא ישמע את קולו, את בדיחותיו הקולניות, ואולי משהו אחר, העתיד, או העבר, או הרגע הזה שבו אדם מחכה לזולתו בסלון ואינו יודע מה לעשות – לא היו להם ילדים, עניין זה כאב לו, כאב לו משום שאהב לראות ילדים נתלים על צוואר אימותיהם, נרדמים. אילו ידע לצייר, היה מצייר שוב ושוב, אותו רגע שהילד אינו רוצה לעבור אל כתפיו החזקות יותר של אביו, ורגע אחרי אותה התעקשות נעצמות עיניו, האם אינה יכולה לראותן, אבל האב מביט ואומר לה: "הוא נרדם, עכשיו תני לי אותו," ואז הילד מועבר מכתף לכתף, מראה זה, אהוב עליו יותר מכל, ואילו ידע לצייר, כאמור, היה מצייר את רגע היעצמותן של העיניים.

לפעמים אמרה לו אשתו בבהלה: "אתה לא תגרש אותי פתאום, בגלל שאני עקרה. נכון?" מה פתאום? הוא יעזוב אותה? מעולם לא הפקיר חבר, והיא חברתו הקרובה ביותר, כמעט את כל סודותיו היא מכירה, וכשיצאה לבסוף מחדרה, לבושה שחורים, אמר לה הרמטכ"ל שלנו: "נלך לקבור את דודו?" והיא אמרה: "זה כל-כך נורא. הבוקר של הלוויה. יודעים שעוד מעט הכל נגמר ואין." אחרי

ששתק זמן-מה והביט דרך החלון, אמר הרמטכ"ל שלנו: "יש לנו עוד זמן?" והיא הביטה בשעונה, מזכרת שהביא לה פעם מביירות, שעון יפה עם ערבסקות, ואמרה: "דווקא יש. רוצה שננגן קצת?" התיישרה רעייתו של הרמטכ"ל שלנו ליד הפסנתר, הוא לקח את הכינור מתוך התיבה, בדק את הקשת, אצבעותיו השמנות חלפו בעדינות על פני השיער הדק והמתוח של הקשת, "צריך לקנות קולופוניום", אמר, ואחרי שנתנה לו לה מהפסנתר שלהם, והוא כיוון את ארבעת המיתרים, ניגנו ביחד את פרק הסיום (פרסטו) של הסונטה מס' 9, אופוס 47, המכונה גם "סונטת קרויצר". כמה נאים היו צלילי השניים, בשיחה הנלהבת בין הפסנתר לכינור, מין התעלמות והתאמה, פעם ניגן הוא את הנושא והיא רדפה אחריו באצבעותיה הזריזות, ופעם התחלפו התפקידים, וכאשר עשה טרילר מוצלת, הינהנה אשתו בראשה, כאילו היא לימדה אותו את הזריזות הזאת. כמה נאים היו מבטיהם העולים מן התווים ומצטלבים בחלל שבו מנגנים רואים משהו אחר ממה שהם רואים כאשר אינם מנגנים.

ועוד הם מנגנים, צילצל פעמון הדלת, והאלוף הקשיש, עזריאל דה-שרון, נכנס, ניקה היטב את נעליו הבוציות, בא עם כינורו, התיישב על הפוף הירוק המעוטר בערבסקות של זהב וחיכה עד שיגמרו את הפרסטו. הוא התקשה לומר בטהובן, אמר בטובן, אף החמיא להם על נגינתם, שיפה היתה, שמלאה רגש היתה, ואחר כך ציין כאילו בצער: "אתם נוסעים ללוויה." בעצמו פחד לנסונו. סולק מן הצבא בעקבות עדויות של רוב האלופים הצעירים נגדו. גם הרמטכ"ל שלנו העיד נגדו, אבל דה-שרון לא ידע על כך. אולי ידע והבליג. אדם הרי אינו יכול לנטור לכל העולם, ושומה עליו לחלק את האנשים העוינים לאלו שיכול הוא לנטור להם ולא לו שאינו יכול להרשות לעצמו לנטור להם. גם המדינה שלנו נוהגת כך, מחרימה נאצים מובהקים, וסולחת לנאצים אחרים. הרמטכ"ל שלנו אמר לו: "אתה בא איתנו, עזריאל?" ודה-שרון אמר: "לא רוצים אותי שם", וכאילו במקרה, אבל הרי באמת שמע אותם מנגנים מחצר הווילה שלו, שם הִשְׁקָה את הכריזנטמות, פתח את תיבת כינורו, היה לו כינור משובח, מבריק בחום כהה כעין קוניאק, קיבל אותו במתנה אחרי פשיטה מוצלחת מעבר לקווי האויב, והם ניגנו, שלושתם, את הקונצ'רטו הכפול של באך, הפסנתר שימש בתפקיד התזמורת, תווים היו לרמטכ"ל שלנו ולאשתו, בסלון, למכביר, בסלסלת העיתונים. אחר כך חזר דה-שרון לביתו – כמה אהב לנגן – וכל כמה שנגינתו שלו, כמו נגינתם של שני שכניו, היתה מלאה אי דיוקים, כינור הרי איננו מקלע, יש לדייק ולא להרכיץ לכל עבר, הנה רוח חיים ניעורה בו, והוא ניגש למטבח, שטף את הכלים, כמה כלים נערמו אצלו, ניקה את הכיור מהלכלוך שהצטבר שם, בישל מרק ירקות,

וחזר לקרוא ברומן שהתחיל מזמן ואף פעם לא הצליח לסיים. והרמטכ"ל אמר לאשתו אחרי שהלך דה-שרון: "יום אחד ייוודע לו." והיא אמרה: "אל תחשוב על זה. ניסע?" ולא רק אנו מנסים לדחות את סיפור הלוויה, אלא גם משתתפיה, כולם רוצים לגמור עם זה, כי צריך, באמת צריך, ומצד שני רוצים לדחות את הרגע, את הרגע המר, שבו מביטים מהחלון, החוצה, ואומרים, הנה הולך אדם לאדמה. ושום נחמה אין. ולהאמין ששם ישמח בין צדיקים, אי אפשר, כי אין בכלל צדיקים בצבא ואולי אין כבר בכלל.